

انواع تعارض در خانواده و مدیریت آن

پدیدآورندگان

دکتر ناهید ساری حامی

زهرآب جام

سرشناسه	: ساری‌خانی، ناهید، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: انواع تعارض در خانواده و مدیریت آن / پدیدآورندگان ناهید ساری‌خانی، زهرا آب‌جام.
مشخصات نشر	: تهران: ناهید ساری‌خانی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۹ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۲۹۰-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: ص.ع. به انگلیسی: Nahid sarikhani, Zahra Abjam. Family conflicts and its managment.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۴۶۵] - ۴۷۷.
موضوع	: خانواده‌ها
موضوع	: خانواده‌ها -- جنبه‌های روانشناسی
موضوع	: مدیریت تعارض
شناسه افزوده	: آب‌جام، زهرا، ۱۳۵۲ -
رده بندی کنگره	: HQ۷۴۱.۸۱۱۹۳ ن ۲۲۲ : ۴۱۱۶۳۳
رده بندی دیویی	: ۳۰۶/۸۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۱۶۳۳

عنوان کتاب: انواع تعارض در خانواده و مدیریت آن

مؤلفین: ناهید ساری‌خانی، زهرا آب‌جام

ناظران فنی: فهیمه فلاح، اکرم رزم‌پور

ویراستار: زینب محمدزاده

تنظیم و صفحه‌آرا: زینب‌السادات دیوبین

طراح جلد: زینب‌السادات دیوبین

ناشر: ناشر مؤلف

چاپخانه: انتشارات تجسم خلاق

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۲۹۰-۳

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۴

قیمت: ۱۳۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

انتشار این کتاب فقط با اختیار و مجوز صاحب اثر انجام می‌شود.

(نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

نشانی: تهران، خیابان دماوند، خیابان شجاعی الدین داوودی، پلاک ۱۳۶

تلفن: ۷۷۲۵۶۶۲۶ ۰۲۱ کد پستی: ۱۶۴۳۸۷۹۱۱۳

پست الکترونیکی: na_s_16@yahoo.com

فهرست مطالب

مقدمه	۹۰
-------	----

فصل اول: تعریف بحران و انواع آن

هدفهای یادگیری	۱۴
تعریف بحران	۱۵
انواع بحران	۱۸
تعریف آسیب‌شناسی اجتماعی	۲۲
نظر اسلام درباره آسیب‌های اجتماعی	۲۳
تعریف مدیریت بحران	۲۴
جمع‌بندی	۲۶

فصل دوم: خانواده و انواع آن

هدفهای یادگیری	۳۰
تعریف خانواده	۳۱
ضرورت و اهمیت بنیاد خانواده	۳۳
انواع خانواده	۳۴
ساختار خانواده در جامعه ایران	۴۱
الگوهای جدید زندگی خانوادگی در کلان‌شهر تهران	۴۸
شبکه خویشاوندی	۸۱
وظایف اساسی خانواده	۸۱
قواعد خانواده	۸۳
نظریه‌های جامعه‌شناختی خانواده	۸۷
جمع‌بندی	۹۴

فصل سوم: ازدواج

هدفهای یادگیری	۹۸
تعریف ازدواج	۹۹
ازدواج از دیدگاه اسلام	۱۰۰
کارکردهای ازدواج	۱۰۲
نخستین وظیفه زن و شوهر	۱۰۶
جمع‌بندی	۱۱۰

فصل چهارم: خانواده و نقش آن در تربیت فرزند

هدفهای یادگیری	۱۱۲
رابطه خانواده با فرزندان	۱۱۳
ویژگی‌های یک خانواده سالم در تربیت فرزند	۱۱۶

۱۲۵	والدین ناشایست
۱۲۶	مادر کیست؟
۱۲۸	زن در نقش مدیر خانه
۱۳۰	عوامل خانوادگی در رشد کودک
۱۳۱	نقش خانواده در کجروی افراد
۱۴۶	شیوه فرزند پروری
۱۵۰	فقدان پدر و مادر در خانواده
۱۵۲	توصیه‌ی مهم و همگانی برای پدر و مادرها
۱۶۶	جمع‌بندی

فصل پنجم: خشونت در خانواده

۱۷۰	هدف‌های یادگیری
۱۷۱	تعریف خشونت
۱۷۲	عوامل مؤثر در ایجاد خشونت
۱۸۲	پیشینه‌ای از خشونت علیه زنان
۱۸۳	نظریه‌های خشونت خانگی
۱۸۷	اسلام و نفی خشونت علیه زنان
۱۸۷	اپیدمیولوژی خشونت با زنان
۱۹۱	راه‌های پیشگیری
۱۹۶	جمع‌بندی

فصل ششم: اعتیاد خانواده

۲۰۰	هدف‌های یادگیری
۲۰۱	تعریف اعتیاد
۲۰۵	نقش و اهمیت خانواده
۲۰۸	تأثیرات اعتیاد والدین بر کودکان و نوجوانان
۲۱۲	رابطه اعتیاد با جرائم و آسیب‌های اجتماعی
۲۱۴	انواع مواد مخدر
۲۴۱	علائم احتمالی مصرف مواد توسط کودکان و نوجوانان
۲۴۲	عوارض اعتیاد به مواد مخدر
۲۴۷	پیشگیری از اعتیاد
۲۴۸	فراهم نمودن امکانات تحقیقاتی برای مراکز پژوهشی
۲۴۸	آموزش عمومی درباره علل و پیامدهای اعتیاد
۲۴۸	شناخت دقیق نیازهای جوانان
۲۴۸	نقش رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی
۲۴۸	نقش بهداشت

۲۴۹	مبارزه قاطع و پیگیر با سوداگران مرگ
۲۴۹	نقش نهادها، مؤسسات و مراکز فرهنگی
۲۵۵	چگونگی تشویق معتادان به درمان
۲۷۰	جمع‌بندی

فصل هفتم: فرار از خانه

۲۷۴	هدف‌های یادگیری
۲۷۵	تعریف فرار از خانه
۲۷۷	دختران فراری
۲۷۸	انواع فرار
۲۸۱	علل مؤثر در فرار
۲۸۷	پیامدهای فرار دختران
۲۸۹	پیشگیری از فرار افراد و به ویژه دختران
۲۹۳	جمع‌بندی

فصل هشتم: انحراف جنسی

۲۹۶	هدف‌های یادگیری
۲۹۷	ارضای نیازهای جنسی
۲۹۸	انحراف جنسی
۳۰۷	مهم‌ترین علل و انگیزه‌های انحراف جنسی از دیدگاه مذهبی
۳۰۷	لمس‌ها
۳۰۷	دیدن و شنیدن
۳۰۷	عوامل روانی
۳۰۷	نوازش‌های ناروا
۳۰۸	معاشرت ناصواب
۳۰۸	روابط ناپسند
۳۰۸	استحمام
۳۰۸	آگاهی از روابط والدین
۳۰۸	رفیق‌بازی
۳۰۸	نقش خانواده در بروز انحرافات جنسی
۳۱۱	روسی کیست؟ روسپی‌گری چیست؟
۳۱۳	درمان افراد مبتلا به انحراف جنسی
۳۱۷	جمع‌بندی

فصل نهم: خودکشی

۳۳۰	هدف‌های یادگیری
۳۳۲	تعریف خودکشی

۳۲۳		انگیزه خودکشی کننده‌ها
۳۲۷		عوامل خطر آفرین خودکشی
۳۳۴		نظریات خودکشی
۳۳۹		خودکشی از دیدگاه اسلام
۳۴۱		خودکشی در ایران
۳۴۶		شیوه‌های دیگر پیشگیری از خودکشی
۳۵۰		جمع‌بندی

فصل دهم: معلولیت و نقص عضو

۳۵۴		هدف‌های یادگیری
۳۵۵		تعریف معلولیت
۳۵۶		انواع معلولیت
۳۵۶		علل معلولیت‌ها
۳۶۱		مددکاری اجتماعی و عمل سازگاری در معلولان
۳۶۴		جمع‌بندی

فصل یازدهم: زندان و خانواده زندانی

۳۶۶		هدف‌های یادگیری
۳۶۷		تاریخچه تأسیس زندان در جهان
۳۶۹		تأثیر زندانی شدن بر خانواده زندانی
۳۶۹		تأثیرپذیری فرزندان از زندانی شدن والدین
۳۷۲		اصلاح و بازپروری در زندان
۳۷۵		جمع‌بندی

فصل دوازدهم: طلاق و جدایی

۳۷۸		هدف‌های یادگیری
۳۸۰		تعریف طلاق
۳۸۲		تفاوت بین جدایی و طلاق
۳۸۲		ابعاد طلاق
۳۸۹		دیدگاه اسلام و زرتشت در مورد طلاق
۳۹۹		تأثیر طلاق بر کودکان و نوجوانان
۴۰۶		طلاق و سستی روابط اجتماعی
۴۰۷		پیشنادهایی پس از طلاق به والدین - فرزندان
۴۱۰		طلاق در ایران
۴۱۲		طلاق در آمریکا
۴۱۴		راه‌های پیشگیری از طلاق
۴۱۸		جمع‌بندی

فصل سیزدهم: سوگ

۴۲۲	هدف‌های یادگیری
۴۲۳	تعریف سوگ
۴۲۹	کنار آمدن خانواده با واقعیت بیماری پایانی
۴۳۰	انواع فقدان
۴۴۰	حمایت از بازماندگان
۴۴۴	جمع‌بندی

فصل چهاردهم: خانواده درمانی

۴۴۸	هدف‌های یادگیری
۴۴۹	رویکرد سیستمی خانواده
۴۵۱	۱. سازمان
۴۵۱	۲. روابط پیرامون سازه نیا
۴۵۱	-درونداد
۴۵۱	-میرونداد
۴۵۱	-حلقه بازخورد
۴۵۴	علیت خطی
۴۵۴	علیت حلقوی
۴۵۵	کاربرد نظریه عمومی سیستم‌ها در خانواده‌درمانی
۴۵۷	کمک به خانواده‌ها در طول یک بحران
۴۵۹	جمع‌بندی
۴۶۳	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
۴۶۵	منابع و مآخذ

مقدمه

اولین نهادی که فرد در آن رشد می‌کند خانواده است. در دوره کودکی، فرد بدون درک بسیاری از خوبی‌ها و بدی‌ها، هنجارها و ناهنجاری‌ها و کجروی‌ها، زندگی خود را سپری می‌کند. هنگامی که به سن قانونی می‌رسد و پا را از محیط خانوادگی به مدرسه می‌گذارد با هنجارهای بیش‌تری روبه‌رو می‌شود. در این دو مکان می‌آموزد که همه باید در کنار هم زندگی کنند، هیچ‌کس به تنهایی نمی‌تواند نیازهای خود را برطرف کند. هم‌چنین مدرسه و اجتماع به وی می‌آموزند که او نیز باید به عضوی مفید برای خود و اجتماع تبدیل شود تا ضمن استفاده از خدمات و تسهیلات، به‌عنوان عنصری تأثیرگذار در زندگی دیگران باشد.

در میان او در محیط خانه و مدرسه می‌آموزد که چه چیزهایی هنجار و چه چیزهایی ناهنجار است و رعایت چه اصول خانوادگی و اجتماعی برای وی ارزشمند است و عدم رعایت چه اصولی و یا مرتکب کجروی یا ناهنجاری در خانواده، مدرسه و اجتماع می‌کند.

از سوی دیگر مشربانواناد در دستیابی به این مهم حائز اهمیت است؛ زیرا اگر قرار است فرد در جامعه مفید و ارزشمند باشد ابتدا باید خانواده، ساختار خانواده و محیط آموزشی و سپس محیط اجتماعی سالم باشد؛ زیرا خانواده سالم دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است و می‌تواند نقش سازنده‌ای در پرورش افراد تأتمند، پویا و فعال در جامعه داشته باشد؛ اما خانواده ناسالم پیامدهای منفی هم برای والدین و اعضای خانواده و هم برای اجتماع به همراه دارد.

پیامدهای منفی خانواده ناسالم در سطح فردی، خانوادگی و اجتماعی ایجاد می‌گردد و این پیامدها می‌تواند هزینه‌های سنگینی را به دولت‌ها تحمیل کند. البته گاهی جبران آن‌ها به راحتی صورت نمی‌گیرد؛ زیرا قربانیان آنان یک نسل را در بر می‌گیرند. گاهی آسیب‌های اجتماعی ایجاد شده به صورت یک پدیده مطرح می‌گردد که برای آن باید سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مناسب و کارشناسانه انجام شود. زمانی یک پیامد منفی می‌تواند پیامدهای خانوادگی و اجتماعی را به دنبال بیاورد؛ از این رو مسئله به بحران تبدیل می‌گردد و حل آن به راحتی صورت نمی‌گیرد. به سخن دیگر، گاهی یک عامل باعث به وجود آمدن چندین آسیب می‌شوند و از رابطه علت و معلولی پیچیده‌ای تبعیت می‌کنند. برای مثال بیکاری، اعتیاد و فقر می‌توانند از علل اصلی طلاق باشند و خود طلاق از مهم‌ترین عوامل به وجود آورنده اعتیاد است و از طرفی باعث افزایش کودک‌آزاری می‌شود و این مسئله منجر به فرار کودکان از خانه و وقوع روسپی‌گری می‌گردد.

به طور کلی عوامل ایجاد و رشد آسیب‌ها را می‌توان به سه دسته خانوادگی، اقتصادی و اجتماعی تقسیم کرد. این عوامل به افراد جامعه فشار وارد می‌کند. البته در گذشته فشارهای

اقتصادی و معیشتی تأمین یک زندگی را عامل افزایش آسیب‌ها می‌دانستند، اما در دوره جدید شرایط فرهنگی جامعه و قواعد و سنت‌ها کارکرد جامعه خود را از بین برده‌اند و با رشد فرهنگ مصرف‌گرایی، رشد آسیب‌ها در خانواده‌ها بیشتر شده است.

از سوی دیگر، در این کتاب به انواع آسیب‌ها اشاره شده و تأکید می‌گردد که خانواده نقش مهمی در وقوع آن داشته است؛ اما عمدتاً همپوشی‌هایی بین آن‌ها دیده می‌شود.

در حال حاضر اعتیاد، طلاق، خشونت‌های خانگی، فرار از منزل، اقدام به خودکشی، کودکان خیابانی و حبس و زندانی شدن و افراد دارای اختلالات جنسی، بیشترین آسیب‌های اجتماعی کشور را تشکّل می‌دهند.

البته سهم علاق نسبت به رشد آن چندین برابر شده است. نبود آموزش‌های قبل از ازدواج و آموزش مهارت‌های زندگی در مدارس و دانشگاه‌ها یکی از عوامل مهم طلاق و آسیب‌های اجتماعی پس از آن است. همچنین از آنجا که سهم خانواده در ایجاد آسیب‌های اجتماعی را نمی‌توان نادیده گرفت؛ از این رو باید، آموزش‌های اجتماع-محور در جامعه به منظور افزایش مهارت‌های زندگی و کنترل خشم و پرخاشری، بحران ایجاد شده در جامعه را مدیریت کرد.

از سوی دیگر ماهیت آسیب‌های اجتماعی فرایندی است، بنابراین در زمینه کاهش و مقابله با آسیب‌های اجتماعی هیچ سازمانی به‌تنهایی نمی‌تواند اقدامات موفقیت‌آمیزی انجام دهد؛ بلکه با هماهنگی و همکاری سازمان‌های مختلف می‌توان بحران ایجاد شده را مدیریت کرد.

همچنین از آنجا که خانواده به‌عنوان یک سیستم در نظر گرفته می‌شود؛ از این رو برای پیشگیری از وقوع آسیب یا برطرف و رفع کردن آسیب باید از خانواد درمانی یا بهره‌گیری از مشاوران و کارشناسان مجرب اقدام نمود. در نهایت از آنجا که رشد آسیب‌ها در اجتماع از یک مدل خاص تبعیت نمی‌کند بلکه زنجیره‌وار به هم متصل هستند و نگاشت یک‌بندی نتیجه‌ای نخواهد داشت، مدیریت بحران نیز باید زنجیره‌وار و مرتبط با هم باشند.

البته شایان ذکر است، از آنجا که موضوع این کتاب تحت عنوان مدیریت بحران و تعارض‌های خانواده است، از این رو، در این مطالعه تمرکز اصلی بر روی خانواده بوده و نقشی که خانواده می‌تواند در ایجاد بحران به عمل آورد و این که به چه شیوه می‌توان این بحران را حل نمود.

این کتاب دربرگیرنده چهارده فصل است. فصل اول، در مورد مفهوم بحران و انواع آن؛ فصل دوم، در مورد خانواده و انواع و کارکرد آن، خانواده سالم و از هم پاشیده و ویژگی‌های آن‌ها؛ فصل سوم، در مورد ازدواج و ویژگی‌های رابطه سالم زوجین؛ فصل چهارم، در مورد نقش والدین در تربیت فرزند؛ فصل پنجم در مورد خشونت در خانواده و تأثیر آن بر فرزند و ساختار خانواده؛ فصل ششم، در مورد اعتیاد و خانواده؛ فصل هفتم در مورد فرار از خانه؛ فصل هشتم

در مورد انحراف جنسی؛ فصل نهم، خودکشی، فصل دهم، معلولیت؛ فصل یازدهم، زندان و فرار از زندان؛ فصل دوازدهم، در مورد طلاق و جدائی؛ فصل سیزدهم در مورد سوگ و فصل چهاردهم در مورد خانواده درمانی است.

دکتر ناهید ساری‌خانی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

زمستان ۱۳۹۴

www.ketab.ir